

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3138/2021. (IV. 22.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.II.1233/2019/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Plenter Nándor ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg Kúria Bfv.II.1233/2019/6. számú végzése alaptörvény-ellenességét és azt – a Győri Törvényszék B.37/2018/53. számú ítéletére, valamint Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.29/2019/18. számú ítéletére kiterjedően – semmisítse meg, mert sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben, C) cikk (1) bekezdésben, I. cikk (3) bekezdésben, II. cikkében, XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdésben biztosított jogait.
- [3] Az embercsempészség büntette és más bűncselekmények miatt folytatott büntetőeljárásban a Győri Törvényszék 2019. február 19-én kelt B.37/2018/53. számú ítéletében az indítványozót, mint I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki egy rendbeli üzletszerűen, szervezőként, irányítóként elkövetett embercsempészség büntetettében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 353. § (1) bekezdés, (3) bekezdés d) pont, (5) bekezdés]. Ezért őt a bíróság – mint bűnszervezet tagját – 7 év 6 hónap fegyházbüntetésre és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [4] A Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2019. június 26-án jogerőre emelkedett, Bf.III.29/2019/18. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet az indítványozó vonatkozásában úgy változtatta meg, hogy az elkövetett bűncselekményt folytatólagosan, társtettesként elkövetett embercsempészség büntetettének minősítette [Btk. 353. § (1) bekezdés, (3) bekezdés d) pont, (5) bekezdés].
- [5] A Kúria 2020. május 14-én kelt Bfv.II.1233/2019/6. számú végzésével az első- és a másodfokú ítéletet az indítványozó tekintetében hatályában fenntartotta.
- [6] 2. Az indítványozó 2020. július 1-jén a Győri Törvényszéknél benyújtotta az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszát. A panasz lényege szerint az indítványozó azt sérelmezi, hogy cselekményét „bűnszövetségben elkövetett” helyett – a sokkal súlyosabb jogkövetkezményekkel járó – „bűnszervezetben elkövetettnek” minősítették. Az indítványozó utalt arra, hogy a vele szemben hozott ítélet 2019. június 26-án jogerőre emelkedett és azt követően 2019. július 10-én hatályba lépett a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról 2019. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 107. §-a, amely a bűnszervezet fogalmának meghatározásáról szóló, a Btk. 459. § (1) bekezdésnek 1. pontját módosította. A Módtv. 107. §-ához fűzött indokolás kifejezetten rögzíti, hogy a korábbi, a bűnszervezet meghatározásával kapcsolatosan kialakult – és a cselekmény elkövetése idején irányadó – bírói gyakorlat „törvényrontó” jellegű volt. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria végzése annak következtében, hogy a Módtv. 107. § hatályba lépése után a törvényhozó szándékával ellentétes bírói gyakorlaton alapuló elítélését helyben hagyta, sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésben, C) cikk (1) bekezdésben, I. cikk (3) bekezdésben, II. cikkben, XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdésben biztosított jogait.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróságnak a befogadási eljárás során az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében először azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz eleget tesz-e a befogadhatóság feltételeinek.
- [8] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Kúria végzésének az átvételéről szóló tértivevény nem áll az Alkotmánybíróság rendelkezésére, de tekintettel arra, hogy a végzés

2020. május 14-én kelt és a panaszt az első fokon eljáró Győri Törvényszék 2020. július 1-jén érkezett, így az indítvány az Abtv. 30. § (1) bekezdésnek megfelelően határidőben beérkezettnek tekinthető.
- [9] A panasz részben megfelel az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésben foglalt, az indítványokkal szemben támasztott formai követelményeknek, mivel tartalmazza
- az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. § (1) bekezdés],
 - az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, C) cikk (1) bekezdés, I. cikk (3) bekezdés, II. cikk, XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdés],
 - a támadott bírósági határozatokat (a Kúria Bfv.II.1233/2019/6. számú végzését, a Győri Törvényszék B.37/2018/53. számú, a Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.III.29/2019/18. számú ítéleteit),
 - az alaptörvény-ellenességre vonatkozó okfejtést,
 - a kifejezett kérelmet arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat.
- [10] Az indítvány ugyanakkor az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét (jogbiztonság, normavilágosság) csak állítja, de erre vonatkozóan nem tartalmaz külön okfejtést, míg az Alaptörvény II. cikk tekintetében (emberi méltósághoz való jog) előterjesztett indítványi elem alkotmányjogi szempontból értékelhető indokokat nem tartalmaz. Az indítványozó alkotmányjogi panasza ezért ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az ilyen indokolás hiánya az indítványi elem érdemi elbírálásának az akadálya [pl. 3149/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [27]].
- [11] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja alapján továbbá az alkotmányjogi panasz az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének eszköze. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény megsértett rendelkezéseként jelölte meg – többek között – a C) cikk (1) bekezdését és az I. cikk (3) bekezdését.
- [12] Az indítvány szerint a Legfelsőbb Bíróság, majd azt követően a Kúria jogértelmezése eltért a törvényi szabályozástól, ezért felveti annak kételyét, hogy bírói szervként jogalkotást valósított meg, amely sérti az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését. Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdés a hatalommegosztás alkotmányos alapelvét rögzíti, amivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság már megállapította, hogy nem az Alaptörvényben biztosított jog, így annak sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapítható [3384/2018. (XII. 14.) AB határozat, Indokolás [21]]. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése sem tartalmaz az Alaptörvényben biztosított önálló alapjogot. A rendelkezés ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlatában kikristályosodott általános alapjogvédelmi tesztet deklarálja. Funkciója nem más, minthogy garanciális szabályként rögzítse az alapvető jogok korlátozhatóságának általános kereteit. Ezért érdemi alaptörvény-ellenesség vizsgálatára önállóan nem szolgáltat alapot [3002/2020. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [22]; 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [8]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [32]]. Az Alkotmánybíróság ezért ezeket az indítványi elemeket érdemi vizsgálatra alkalmatlannak találta.
- [13] Az Alkotmánybíróság az indítványozó által megjelölt indokokat a továbbiakban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdésével összefüggésben vizsgálta.
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó, mint az alapul szolgáló büntetőügy I. rendű terheltje értelemszerűen jogosultnak és érintettnek minősül, továbbá a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [15] 4. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [16] Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdés szerinti érveit vizsgálta. Az indítványozó az Alaptörvény ezen bekezdése tekintetében azt kifogásolja, hogy a Kúria *in malam partem* terjesztette ki a bünszervezet fogalmát, amely sérti a jogbiztonságot, és annak keretében az előreláthatóságot, a kiszámíthatóságot, valamint a normavilágosságot. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy – amint az a kúriai végzés indokolásának [88] bekezdésében szerepel – a Legfelsőbb Bíróság és később a Kúria gyakorlata a bünszervezet fogalmának értelmezésében a Büntető Törvénykönyv módosításáról szóló 2011. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdésének 2002. április 1-jén történt hatályba lépése óta lényegében változatlan. Az előreláthatóság, a kiszámíthatóság és a normavilágosság hiánya egy változó, következetlen és kiforratlan bírói gyakorlat alapján vethetné fel az alaptörvény-ellenesség gyanúját. Ezt azonban nem támasztja alá az a tény, hogy a bírói gyakorlat több mint másfél évtizeden keresztül határozott, állandó és azonos elveken alapuló

jogértelmezést követett. Az indítványozó által felhozott érvek alapján a jogbiztonságra vonatkozó alkotmányos elvárások sérelmének kétélye így fel sem merülhet, ezért ebben a tekintetben az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatra alkalmatlannak tartotta.

- [17] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés sérelme tekintetében azzal érvelt, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában foglalt, a bünszervezet fogalmát rögzítő meghatározás túl szigorú, nem feleltethető meg az alkotmányos büntetőjogból fakadó arányossági követelményeknek, és sérti a tisztességes eljárás részjogosítványát képező bírói függetlenséghez való jogot. Véleménye szerint azonban a bíróságok megfelelő mértéktartással keretek közé tudnák szorítani a bünszervezetben elkövetéssel együtt járó jogkövetkezmények alkalmazását.
- [18] Az indítványozó ezen érvelése az Alkotmánybíróság szerint nem a sérelmezett bírói határozatot, hanem a törvény rendelkezéseit [Btk. 38. § (4) bekezdés c) pont, 86. § (1) bekezdés b) pont] kifogásolja. A törvény rendelkezései azonban az Abtv. 26. § (1) bekezdés szerinti alkotmányjogi panasz eljárásban lennének támadhatók, de ilyen eljárás kezdeményezésére vonatkozó panaszt az indítványozó nem terjesztett elő. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor nem tartja indokoltnak jelen, az Abtv. 27. § (1) bekezdésén alapuló eljárásban, hogy az Abtv. 28. § (1) bekezdés alapján elvégezze ezeknek a törvényi rendelkezéseknek a vizsgálatát, mivel azt a bírói függetlenség részjogosítványának és ezen törvényi szabályozás összhangjának vonatkozásában a 3031/2017. (III. 7.) AB határozatában már elvégezte (lásd: Indokolás [60]–[77]).
- [19] Az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés szerinti sérelmét alátámasztó további érvelésének lényege szerint ügyében a bünszervezet fogalmát a Kúria támadott határozata – a korábbi bírói gyakorlattal egyezően – kiterjesztő módon értelmezte, mert abba álláspontja szerint beolvastotta az enyhébb jogkövetkezménnyel járó, a bünszövetségben való elkövetési alakzat egyes eseteit is. Így véleménye szerint a Kúria a Módtv. 107. §-ával kinyilvánított jogalkotói szándékkal ellentétes jogértelmezést valósított meg. Álláspontja szerint ennek a *contra legem* jogértelmezésnek a következménye az, hogy a Kúria helybenhagyta a jogerős ítéletben foglalt, az indítványozó véleménye szerint túlzottan súlyos büntetést.
- [20] A *contra legem* jogértelmezés alátámasztására az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdés alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Kúria támadott végzése elleni fő érvként a jogerős ítélet után hatályba lépett jogszabálymódosítás indokolását hozta fel. Eszerint „[a] jelenlegi joggyakorlatnak a nem kívánt hatása, hogy a bünszervezet és a bünszövetség fogalma között nem tesz tartalmi különbséget és a bünszervezet jogkövetkezményeit alkalmazza azon esetekre is, amelyek a jogalkotó szándéka szerint a bünszövetségben elkövetett bűncselekményként lennének büntetendőek, egyúttal a bünszövetség fogalmát kiüresítve”.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a konkrét bírósági határozatokat azért sérelmezte, mert azok álláspontja szerint *contra legem* jogértelmezést tartalmaztak.
- [22] Az Alkotmánybíróság a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatban rámutatott arra, hogy nem minden *contra legem* jogértelmezés minősül alaptörvény-ellenesnek. A kirívó jogértelmezési hiba *contra constitutionem* akkor válik önkényessé, ha a bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja (Indokolás [28]). Az Alaptörvény 28. cikke szerint „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.”
- [23] A Kúria részletesen indokolta azt, hogy a korábbi bírói gyakorlat, vagyis a korábbi törvény bírói értelmezése – figyelemmel a jogalkotó által kifejtettekre – miért volt helytálló (kúriai végzés, Indokolás [86]–[93]). A Kúria ennek során rögzítette, hogy az „[...] – elkövetéskor és az elbíráláskor is hatályos – törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg”. A Kúria idézte ezen módosító törvény indokolását, amely a bünszervezet nemzetközi jogi meghatározására helyezte a hangsúlyt, majd a bírói gyakorlat is erre alapította az jogértelmezést (támadott határozat, Indokolás [88]).
- [24] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság hangsúlyozza a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatban meghatározott álláspontját, amely szerint „pusztán az a tény, hogy a bíróság a jogszabály céljának vizsgálata után azzal ellentétes tartalmú döntést hoz, nem eredményez minden esetben és feltétlenül alaptörvény-ellenességet. Egy ilyen követelmény a jogrend működőképességet veszélyeztető rugalmatlanságát idézhetné elő. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a jogszabály célját elsősorban kell figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következte-

tésre jusson. Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.” (Indokolás [30])

- [25] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria határozatában megvizsgálta a korábbi bírósági gyakorlat alkotmányosságát abból a szempontból, hogy összhangban állt-e a korábbi jogalkotói céllal.
- [26] A Kúria által kifejtett érvelésből kitűnik, hogy a régi Btk.-t módosító rendelkezés célját a jogalkotó a bünszervezetre vonatkozó nemzetközi jogi feltételek átvételében jelölte meg. A Kúria ezt büntetőjogi szempontból áttekintette (támadott határozat, Indokolás [92]–[93]). A Kúria támadott határozatában rögzítette továbbá, hogy a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 649. § (1)–(2) bekezdése tartalmazza azt, hogy milyen jogszabályi rendelkezés megsértése miatt lehet felülvizsgálati indítványt benyújtani. A Kúria kiemelte, hogy „[a] jogerős ítélet meghozatalát követően hatályba lépett jogszabálynak tehát a felülvizsgálati eljárásban jelentősége nincs” (támadott kúriai határozat, Indokolás [86]). A Kúria végzésének indokolásából kitűnik, hogy a korábbi jogalkotói állásponton alapuló bírói gyakorlat szerint történt az indítványozó elítélése és nem az elbíráláskor, hanem csak a jogerős ítélet után változott meg a törvényi rendelkezés és a jogalkotói álláspont. Az Alkotmánybíróság szerint azáltal, hogy a Kúria megvizsgálta a jogalkotó célját, indokolta jogértelmezésének alapját, és rögzítette, hogy az új jogszabályi rendelkezések és a hozzá kapcsolódó indokolás jelen ügyben már nem relevánsak, figyelemmel volt az alkotmányos szempontokra.
- [27] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria alkotmányos szempontú megközelítése folytán nem merül fel az ügy érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételye, illetve az indítványban foglalt érvek nem alkalmasak arra, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést alapozzanak meg.
- [28] 5. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2021. március 23.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1296/2020.

• • •